

MALTA

**QORTI TAL-APPELL
(Kompetenza Inferjuri)**

**ONOR. IMĦALLEF
LAWRENCE MINTOFF**

Seduta tat-12 ta' Ġunju, 2020

Appell Inferjuri Numru: 29/2016/1LM

Mario Farrugia u martu Rita Farrugia
(l-appellati)

vs.

Anthony Grima u martu Esther Grima
(l-appellanti)

Il-Qorti,

Preliminari

1. Dan huwa appell magħmul mill-intimati **Anthony Grima u martu Esther Grima** [minn issa 'l quddiem "l-appellanti"] mis-sentenza mogħtija fis-17 ta' Jannar, 2019, [minn issa 'l quddiem "is-sentenza appellata"], mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) [minn issa 'l quddiem "l-ewwel Qorti"], li permezz tagħha

ddeciediet ir-rikors tar-rikorrenti **Mario Farrugia u martu Rita Farrugia** [minn issa 'l quddiem "l-appellati"] kif ġej:

"...filwaqt li tiċhad l-eċċezzjonijiet kollha tal-konvenuti, tilqa' t-talba tal-atturi u tikkundanna lill-konvenuti jħallsu lill-istess atturi s-somma ta' disat elef sitt mija u sitta u sebgħin Euro (€9,676) rappreżentanti l-ammont imħallas mill-Unscheduled Bus Service (UBS) lill-konvenuti rigwardanti xogħol li sar mill-atturi bil-coach bin-numru LCY-935 fis-sena 2011, bl-ispejjeż kollha kif mitluba a kariku tal-istess konvenuti u bl-imgħax mid-data tal-preżentata tar-Rikors promotur cioè mit-12 ta' Frar 2016".

Fatti

2. Il-fatti ta' din il-kawża jirrigwardaw pretensjoni ta' ħlas magħmula mill-appellati fil-konfront tal-appellanti, rappreżentanti s-sehem mill-*commission* jew dħul imqassam mill-Unscheduled Bus Service (U.B.S.) lill-membri tagħha għas-sena 2011. Dan kif imsejsa fuq il-klawsola numru 6 tal-konvenju ffirmat mal-appellanti fil-21 ta' Frar, 2011, [minn issa 'l quddiem "il-konvenju"] għall-bejgħ lill-istess appellati ta' kowċ [minn issa 'l quddiem "il-kowċ"] tat-tip Leyland Plaxton, bin-numru ta' registrazzjoni LCY 935, għall-prezz ta' €102,492.43ċ, fejn l-appellati ngħataw minnufih id-dritt li jagħmlu użu ill-istess kowċ.

Mertu

3. Ir-rikorrenti appellati istitwew l-proċeduri odjerni quddiem l-ewwel Qorti permezz ta' rikors fejn ħarrku lill-intimati appellanti sabiex iħallsu s-

somma ta' disat elef, sitt mija u sitta u sebgħin Euro (€9,676.00), rappreżentanti s-somma mħallsa minn USB lill-intimati appellanti fis-snin 2014 u 2015 fir-rigward ta' xogħol li għamlu r-rikorrenti appellati bil-kowċ fis-sena 2011. Ir-rikorrenti appellati talbu wkoll il-ħlas tal-imgħax sad-data tal-effettiv pagament u l-ħlas tal-ispejjeż, inklużi dawk tal-protest ġudizzjarju numru 547/14 tad-29 ta' Diċembru, 2014, u tal-mandat ta' sekwestru kawtelatorju li ġie ppreżentat kontestwalment.

4. L-intimati appellanti wiegħbu permezz ta' risposta fejn issottomettew li t-talbiet tar-rikorrenti appellati fil-konfront tagħhom kienu infondati fil-fatt u fid-dritt, filwaqt li ressqu s-segweni eċċezzjonijiet: (1) ir-rikors promotur ma kien jagħmel l-ebda riferiment dwar min kienu t-terzi msemmija; (2) jekk il-lanjanza tirrigwarda l-flus li l-istess appellanti kienu rċevew mingħand l-Unscheduled Bus Service (UBS), ma kien hemm l-ebda relazzjoni ġuridika mal-appellati fir-rigward tagħhom; (3) huma kellhom jiġu meħlusa mill-osservanza tal-ġudizzju stante li l-ħlas kien dovut lilhom; (4) il-proċeduri kienu difettużi stante li ma kienx hemm l-elementi kostituttivi tal-azzjoni mressqa; (4) l-effetti tad-dispożizzjonijiet tal-artikolu 1028B tal-Kodiċi Ċivili fir-rigward tal-azzjoni proposta.

Is-Sentenza Appellata

5. L-ewwel Qorti għamlet is-segweni konsiderazzjonijiet rilevanti għal dan l-appell:

“Ikkunsidrat;

Kif diġà ngħad, din il-vertenza tippertiva esklussivament fuq it-tifsira tal-patt konvenzjonali fil-klawsola numru 6 tal-iskrittura tal-bejgħ tal-coach LCY-935, dwar l-obbligu tal-konvenuti li jgħaddu lill-atturi l-ħlasijiet li jirċievu mingħand il-koperattiva għal xogħol li jkun sar bil-coach wara l-1 ta' Jannar 2011. Il-partijiet jagħtu interpretazzjonijiet kunfligġjenti tal-istipulazzjoni magħmula fil-ftehim ta' bejgħ fil-parti tal-klawsola numru sitta (6) għal dak li jirrigwarda d-dritt għall-ħlasijiet dovuti fuq il-coach LCY-935 mibjugħ lill-atturi, u l-pretensjoni tal-atturi f'din il-kawża hija mibnija kollha kemm hi fuq interpretazzjoni maħsuba biex tinkludi fit-tifsira tal-kelma “koperattiva” ukoll il-UBS.

Effettivament, l-atturi jsostnu li l-konvenuti ntrabtu li jgħaddulu l-ħlas ta' kull ammont li jirċievu mingħand koperattivi għal xogħol li jsir bil-coach LCY-935 mill-1 ta' Jannar 2011 'l hemm, inkluż mingħand il-UBS, filwaqt illi l-konvenuti jsostnu li l-ħlasijiet li jirċievu mingħand il-UBS in kwantu l-coach LCY-935 mibjugħ lill-atturi mhux kolpiti mill-imsemmi obbligu kontrattwali assunt favur l-istess atturi għaliex l-obbligu tagħhom li jħallsu lill-atturi jiskatta biss fir-rigward tal-ħlasijiet li huma jirċievu mingħand il-KopTaCo għax-xogħol li jkun sar bil-coach in kwistjoni.

Fin-nota ta' sottomissjonijiet tagħhom il-konvenuti jsostnu li t-terminu “koperattiva” għandha tinftiehem li tirreferi biss għall-KopTaCo għaliex hija appuntu din l-għaqda li hija magħrufa mas-sidien tal-coaches bħala “l-koperattiva”. Din it-tezi, skont huma, hija msaħħa bil-fatt li l-kelma UBS ma tissemma mkien fl-iskritturi konkluzi bejn il-kontendenti. Il-konvenut Anthony Grima ifisser espressament fix-xhieda tiegħu (fn. 9 13 ta' Settembru 2017) li l-koperattiva msemmija fil-klawsola in kwistjoni tirreferi biss għall-KopTaCo., u mhux għall-UBS u dan għaliex il-UBS mhemmx referenza espressa għaliha fil-ftehim. Hu jgħid hekk fir-rigward:-

“... jien għalija fhimt li biegejt it-trakk bla share tal-UBS.”

Ikkunsidrat;

Illi mill-provi, senjatament mix-xhieda ta' Antonio Muscat (fn. 10 Rappreżentant tal-KopTaCo. Limited: xhieda 15 ta' Ġunju 2016 u 13 ta' Lulju 2016) u ta' Gilbert Grech (fn. 11 15 ta' Ġunju 2016), jirrizulta illi l-membri kemm tal-KopTaCo kif ukoll tal-UBS huma sidien ta' vetturi li jagħtu servizz ta' transport ta' passiġġieri, u għalkemm dawn huma għaqdiet distinti, għandhom ukoll membri komuni. Il-Qorti fehmet ukoll mill-istess xhieda, illi in kwantu dawn il-membri komuni bejn iż-żewġ entitajiet, il-koperattiva KopTaCo tirċievi mingħand il-UBS il-ħlasijiet tal-qligħ dovut lill-istess membri, bi struzzjonijiet mingħand l-UBS kif għandhom isiru l-ħlasijiet relattivi. Din is-sistema giet imfissra mix-xhud Gilbert Grech li spjega illi l-profitti tal-UBS għal kull sena jitqassmu bejn il-membri b'mod ugwali, u mhux proporzjonalment, għax-xogħol li jkun għamel kull coach b'mod individwali.

Issa kif diġà stabbilit, filwaqt li l-coach LCY-935 għaddiet fil-pussess tal-atturi fi Frar 2011, il-partijiet ftiehem li l-atturi għandhom dritt jirċievu mingħand il-konvenuti l-ħlasijiet li jsiru għal xogħol li jkun sar bl-istess coach sa mill-1 ta' Jannar 2011. Dwar dan m'hemmx ekwivoku u l-partijiet jaqblu. Għalkemm jaqblu wkoll li l-qliġ dovut mill-KopTaCo. huwa dovut u perċepibbli mill-atturi sa mill-imsemmija data 'l quddiem, m'hemmx qbil dwar jekk dan id-dritt jestendi wkoll għall-ħlasijiet dovuti mill-UBS.

Ikkunsidrat;

*Illi l-prinċipji ġenerali li jirregolaw l-interpretazzjoni tal-kuntratti jinsabu fid-dispożizzjonijiet tal-artikoli 1003 sa 1009 tal-Kodiċi Ċivili. F'sentenza tad-29 Novembru 2001 fl-ismijiet **General Cleaners Co. Ltd. vs Accountant General et**, citata b'approvazzjoni mill-Qorti tal-Appell f'sentenza riċenti (fn. 12 **MAC Properties Limited vs Madliena Village Limited**, deċiża 27 ta' Ottubru 2017), ġie ritenut hekk:-*

*"Jibda biex jingħad illi bħala prinċipju ġenerali, l-liġi u senjatament l-artikolu 1002 tal-Kodiċi Ċivili jgħid illi "Meta l-kliem ta' konvenzjoni, meħud fis-sens li għandu skont l-użu fiż-żmien tal-kuntratt, hu ċar, ma hemmx lok għal interpretazzjoni". Il-prinċipju kardinali li jirregola l-istatut tal-kuntratti jibqa' dejjem dak li l-vinkolu kontrattwali għandu jiġi rispettati u li hi l-volontà tal-kontraenti kif espressa fil-konvenzjoni li kellha tipprevali u trid tigi osservata. Pacta sunt servanda". (A.C. 5 ta' Ottubru, 1998 - "**Gloria mart Jonathan Beacom et vs L-Arkitett u Inġinier Ċivili Anthony Spiteri Staines**"). Tkompli tgħid din is-sentenza tal-Onorabbli Qorti tal-Appell: "Illi l-ġurisprudenza nostrali hi kostanti filli rriteniet li ma hiex ammissibbli li prova testimonjali kontra jew in aġġjunta għall-kontenut ta' att miktub u hi talvolta ammissa biex tikkjarifika l-intenzjoni tal-partijiet meta din hi espressa b'mod ambigwu" (Vol. XXXIV, P. III., p. 746). Jintqal inoltre illi "Il-Qrati jkunnu obbligati jinterpretaw il-konvenzjoni meta f'kuntratt il-partijiet ma jkunux spjegaw ruħhom ċar jew posterjorment għall-kuntratt jintervjenti avveniment li jkollu bħala konsegwenza kwistjoni li ma tkunx ġiet preveduta u li kien hemm bżonn li tiġi maqtugħa, u din għandha tiġi primarjament interpretata skont l-intenzjoni tal-partijiet li jkunnu ħadu parti fi-kuntratt u li tkun tidher ċar mill-kumpless tal-konvenzjonijiet" (Vol. XXIV, P. I., p.27) (ikkwotata fis-sentenza "**Beacom vs Spiteri Staines**" - ibid; "**Suzanne Xuereb vs Gilbert Terreni**" - P.A. RCP. 12 ta' Lulju 2001; "**Anton Spiteri vs Alfred Borg**" - P.A. RCP. 30 ta' Novembru 2000; "**Emanuel Schembri vs Leonard Ellul**" - P.A. RCP 30 t'Ottubru 2001).*

...

Jirriżulta, u din hi anke r-ratio tal-liġi, (art. 1004 tal-Kodiċi Ċivili) illi l-interpretazzjoni li trid tingħata, meta klawnsola tista' tfisser haġa w oħra, din għandha tintfieh dik il-ħaġa li biha jista' jkun hemm xi effetti milli dik il-ħaġa li biha ma seta' jkun hemm ebda effett. Disposizzjoni li tirrifletti l-prinċipju "in dubiis interpretatio capienda est, ut dispositio potius valeat quam pereat". [sottolinejar ta' din il-Qorti]

*Fl-istess vena huwa dak rapportat fis-sentenza fl-ismijiet **Carmelo Morana vs Nutar Dr Joseph Spiteri et** tas-26 ta' Mejju 1952 (fn. 13 Volum: XXXVI.i.119), fejn il-Qorti tal-Appell, b'referenza għar-regola 'contra testimonium scriptum testimonium non scriptum non fertur', f'issret il-prinċipji li jirregolaw din il-materja, fejn wieħed isib fost oħrajn il-prinċipju illi:-*

"1. Meta l-kontraenti jinkorporaw fi skrittura l-ftehim ta' bejniethom, għandu jiġi preżunt li dak li riedu jiftehmu fuqu niżżluh f'dik l-iskrittura. ... ..

"2. Għalkemm huwa veru li provi orali jistgħu jiġu ammessi biex jiġu eluċidati punti oskuri ta' kitba, jew f'każi ta' mpunjazzjoni ta' dik il-kitba, iżda l-provi orali mhumiex ammissibbli biex ifissru dak li fih innifsu huwa diġà ċar (Appell 26 ta' Mejju 1941, in re "**Attard vs Mamo**", Kollez. Vol. XXXI.i.441);

... ..

"4. Il-prinċipju 'contra testimonium scriptum testimonium non scriptum non fertur' jibqa' jsehh sakemm il-Qorti ma tkunx persważa illi hemm żball filkuntratt, jew li thalla barra xi patt għal xi raguni speċjali: F'dawn il-każijiet il-prinċipji bażati fuq il-gustizzja u l-ekwita' għandhom ikunu supremi (Appell 15 ta' Diċembru 1947 in re "**Mercieca vs Pace**", Kollez. Vol. XXXIII.i.603);"

Fil-fehma tal-Qorti, f'dan il-każ f'it hemm skop għal interpretazzjoni tal-kliem tal-istipulazzjoni in kontestazzjoni. Għalkemm il-UBS hija entità differenti u separata mill-KopTaCo., jidher li dawn iż-żewġ għaqdiet huma entrambi koperattivi bejn is-sidien tal-coaches li jingħaqdu flimkien biex iwettqu skop u funzjoni analoga, ossia li jqassmu bejniethom ix-xogħol ta' trasport ta' passiġġieri u d-dħul generat minn dan ix-xogħol. Infatti kif rajna, iż-żewġ għaqdiet għandhom membri in komun bejniethom u in effetti, il-coach LCY-935 jinsab registrat bħala membru kemm mal-KopTaCo kif ukoll mal-UBS. Fuq kollox iżda, ma jidher li huwa kontestat mill-konvenuti li l-UBS, bħall-KopTaCo, ukoll hija koperattiva bejn is-sidien tal-coaches.

Huwa sinjifikanti wkoll il-fatt illi ebda waħda miż-żewġ għaqdiet ma hija msemmija b'isimha proprju fiż-żewġ skritturi li gew konkluzi bejn il-partijiet fir-rigward tal-bejgħ tal-coach in kwistjoni, u billi l-UBS hija wkoll fin-natura ta' kooperattiva bejn is-sidien tal-coaches, il-Qorti ma tarax għaliex għandha hija stess tagħmel din id-distinzjoni bejn iż-żewġ koperattivi li lanqas ma saret mill-partijiet. Il-Qorti tifhem li t-terminu "koperattiva" fil-klawsola numru sitta (6) tal-ftehim konkluz bejn il-partijiet, jirreferi għal kwalsiasi għadqa li magħha l-vettura LCY-935 tinsab registrata bħala membru u mhuwiex limitat għall-kooperattiva KopTaCo kif jippretendu l-konvenuti. Dan ukoll għaliex lanqas il-kontraenti nfushom għarfju li

jagħmlu distinzjoni bejn iż-żewġ għaqdiet għall-finijiet tad-dritt ta' ħlas kontemplat fl-imsemmija klawsola.

Illi kif jirriżulta ulterjorment mix-xhieda ta' Antonio Muscat (fn. 14 13 ta' Lulju 2016) il-ħlas tal-qligħ dovut lill-membri tal-UBS li jkunu wkoll membri fil-Kopta Co, ma jsirx direttament mill-UBS iżda tramite u mill-KopTaCo għan-nom tal-UBS. Għall-Qorti dan ifisser li fil-prattika, il-ħlas dovut mill-UBS jidhol b'mod ġenerali fl-iskop tal-kliem "ħlasijiet mill-koperattiva relattiva" kif imfisser fil-klawsola in kontestazzjoni. Il-Qorti tistenna li kieku l-intendiment tal-partijiet kontraenti kien dak imfisser mill-konvenuti, kienet issir distinzjoni bejn iż-żewġ għaqdiet, ta' lanqas għall-finijiet tad-dritt għall-ħlas tal-qligħ dovut fuq il-coach mibjugħ lill-attur, biex il-ħlas dovut mill-UBS jiġi eskluż mill-iskop tad-dritt in kwistjoni mogħti lill-attur. Iżda din l-esklużjoni ma saritx u ma jispettax għalhekk lill-Qorti li tagħmilha. Kienet tkun differenti l-pożizzjoni kieku l-KopTaCo issemmiet b'isimha minflok ma ssemmiet id-denominazzjoni ġenerali tal-"koperattiva".

lkkunsidrat;

*F'sentenza tal-14 ta' Jannar 2002 fl-ismijiet **Nazzareno Vella noe et vs Joseph Abela noe et**, il-Qorti tal-Appell irriteriet in materja illi:-*

"Meta l-kliem tal-att huma ċari l-interpretu għandu joqgħod għal dan il-kliem u mhux jirrikorri għall-konġetturi ... Però fl-applikazzjoni tar-regoli ta' interpretazzjoni ma hijiex l-interpretazzjoni tal-kontendenti għall-kliem tal-konvenzjoni jew is-sens divers minnhom lilhom mogħti li jiswa imma hu l-qari oggettiv tal-ġudikant li jagħti l-kliem is-sens ordinarju tiegħu, fil-kuntest ta' kif ġie użat mill-kontraenti, li għandu joqgħod." [enfasi ta' din il-Qorti]

*F'dan il-kuntest, ma tistax ma ssirx referenza għal dak li ntqal f'Vol IV (fn. 15 P. 200) ta' "**Obbligazioni**", fejn intqal hekk mill-**Giorgi** in materja tal-interpretazzjoni talkuntratti:-*

"Può accadere, che le parole del contratto siano equivoche od ambigue; ed in tale presupposto tutta l'arte dell'interprete deve rivolgersi a trascegliere il più plausibile fra i due significati. Escluderne uno col dimostrarne le inammissibilità; includerne l'altro, perché più probabile e da preferirsi; e la perfezione dell'ermeneutica si raggiunge col riunire entrambi questi argomenti: giacché in simile guisa la spiegazione del contratto rimane coartata al senso che si sostiene. Le regole più idonee per attuare questo metodo sono le seguenti. Chi fa un atto giuridico intende principalmente farlo valido ed efficace: perciò, se una clausola è suscettiva di due sensi, deve spiegarsi piuttosto in quello che può avere qualche effetto, anziché nell'altro che non ne avrebbe alcuno." [sottolinejar tal-Qorti]

Fuq l-iskorta tal-premess, il-Qorti tqis li kieku kellha tiġi applikata t-tifsira li jridu l-konvenuti, hija tkun qegħda tagħti effett għal sitwazzjoni ġuridika li ma tirrispekkjazz l-istat ta' fatt eżistenti bejn il-partijiet, cioè li l-attur kien ilu jahdem bil-coach LCY-935 sa mill-21 ta' Frar 2011 u kellu dritt jitħallas għal dan ix-xogħol sa mill-1 ta' Jannar 2011. In effetti, m'huwiex kontestat li l-konvenuti kkonsenjaw il-coach in vendita lill-attur fil-21 ta' Frar 2011 id-data tal-iskrittura tal-wegħda ta' bejgħ u li l-attur beda jahdem bih minn dakinhar. Fil-fehma tal-Qorti huwa immaterjali l-fatt li t-trasferiment formali tal-proprjetà tal-vettura ġie reġistrat mal-awtoritajiet diversi xhur wara li l-pussess tal-coach kien ġà għadda għand l-attur, għaliex jibqa' l-fatt li x-xogħol li kien assenjat lill-coach LCY-935 sew mill-KopTaCo kif ukoll mill-UBS, kien inħadem biss mill-attur u mhux mill-konvenuti. Jirrizulta wkoll mill-provi illi s-sehem mill-qligħ pagabbli mill-UBS lill-coach LCY-935 għas-sena 2011, huwa effettivament dovut mid-dhul iġġenerat mix-xogħol assenjat mill-kooperattiva lil din il-vettura li, kif ġà stabbilit, ma kienetx għadha operata mill-konvenuti f'dan il-perijodu iżda mill-attur.

Il-konvenuti jsostnu li peress li l-coach kienet għadha tgħajjat lilhom matul is-sena 2011, għaliex it-trasferiment formali sar tliet xhur wara l-bejgħ, ossia f'Jannar 2012, dan jintitolahom għall-ħlas tas-sehem mill-qligħ generat mill-coach fl-istess sena 2011. Iżda l-Qorti ma taqbilx. Bl-istess mod li l-attur ingħata d-dritt li jitħallas, u effettivament tħallas, is-sehem spettanti lill-coach LCY-935 mingħand il-KopTaCo sa mill-1 ta' Jannar 2011, ma hemm xejn fil-konvenzjoni li jeskludi d-dritt li jitħallas għax-xogħol li ngħata l-coach mill-UBS fl-istess perijodu, meħud qies ukoll tal-fatt li ebda waħda minn dawn iż-żewġ kooperattivi ssemew espressament b'isimhom proprju.

Billi d-dritt mogħti lill-attur fil-klawsola numru 6, faċilment jinftiehem li jkopri b'mod ġenerali kull ħlas spettanti lill-vettura inkluż għalhekk il-ħlas magħmul mill-UBS u perċepit mill-konvenuti in kwantu għax-xogħol imwettaq mill-coach LCY-935 fis-sena 2011, u tenut kont tal-ġeneralità li biha ġie redatt l-obbligu kontrattwali tal-konvenuti fil-klawsola numru 6 riferibbilment għall-ħlasijiet perċepiti "mill-kooperattiva relattiva", il-Qorti tqis li t-tezi tal-konvenuti kien ikun fattibbli biss kieku huma ħadu ħsieb jirrizervaw espressament id-dritt tagħhom li jibqgħu jipperċepixxu l-ħlas tal-qligħ dovut mill-UBS.

Evidentement, il-fondament tal-obbligu tal-konvenuti għall-ħlas huwa l-istess irrispettivament mill-kooperattiva li effettivament tqassam ix-xogħol, u fil-fehma tal-Qorti l-konvenuti ma rnexxilhomx jigġustifikaw għaliex kellhom jibqgħu jipperċepixxu l-ħlas għal kwalunkwe xogħol mahdum mill-attur b'vettura li, għad li kienet għadha reġistrata fuqhom, ma kienetx fil-pussess tagħhom. Lanqas urew

b' mod sodisfaċjenti għaliex għandha ssir distinzjoni bejn il-ħlasijiet dovuti mill-UBS u dawk dovuti mill-KopTaCo.

Iżda fuq kollox, din il-fehma hija konfortata ulterjorment bil-fatt li jirriżulta li lkoperattiva KopTaCo. kienet diġà ilha tħallas lill-atturi direttament fis-sena 2011 għax-xogħol li sar bil-coach lilhom mibjugħ, anke qabel ġie konkluz il-ftehim tal-bejgħ bejn il-partijiet (fn. 16 Ftehim datat 3 ta' Ottubru 2011. L-attur, fl-24 ta' Mejju 2016, xehed illi l-KopTaCo tħallsu kull xahar għax-xogħol li tqassam u li jinħadem minnu). Il-Qorti tifhem li f'tit seta' kien hemm skop li l-konvenuti jintrabtu jgħaddu lill-atturi l-ħlasijiet dovuti għas-sena 2011 li diġà kienu qed isiru lill-istess atturi mill-KopTaCo, jekk mhux għaliex kien hemm ħlasijiet li kienu għadhom dovuti minn koperattivi oħrajn għas-sena 2011.

Għaldaqstant, il-Qorti tqis li l-eċċezzjonijiet fil-mertu tal-konvenuti huma infondati u l-konvenuti huma obbligati, bis-saħħa tal-patt kontrattwali tat-3 ta' Ottubru 2011, illi jħallsu lill-atturi kull ħlas minnhom perċepit mill-koperattiva - inkluż mill-UBS - għal xogħol magħmul mill-coach mibjugħ lill-istess atturi wara l-1 ta' Jannar 2011.

Ikkunsidrat finalment;

Illi in kwantu għall-ammont attwalment perċepit mill-konvenuti mingħand il-koperattiva UBS mertu tat-talba attriċi, jirriżulta mill-provi (fn. 17 Ara xhieda ta' Gilbert Grech fis-seduta tal-15 ta' Ġunju 2016) li għas-sena 2011 il-UBS ħallset lill-konvenuti in kwantu għall-coach LCY-935 is-somma komplessiva ta' disat elef sitt mija u sitta u sebgħin Euro (€9,676).

Il-Qorti, mizmum ferm dak kollu fuq premiss, tqis li dan l-ammont huwa dovut lill-attur bis-saħħa tal-ftehim milħuq bejn il-partijiet fil-ftehim tat-3 ta' Ottubru 2011, liema ftehim ma jhallix lok għal ebda ekwivoku li kull pagament dovut minn xi koperattiva relattiva għas-sidien tal-coaches, in kwantu għall-coach LCY-935 wara l-1 ta' Jannar 2011, u irrispettivament minn min ikun is-sid reġistrat tal-istess vettura, huwa dovut lill-atturi.

Għaldaqstant, il-Qorti hija tal-fehma li t-talba tal-atturi hija ġustifikata u għandha tintlaqa'."

Ir-Rikors tal-Appell

6. L-appellanti pprezentaw ir-rikors tal-appell tagħhom fil-5 ta' Frar, 2019, fejn talbu lil din il-Qorti sabiex tilqa' l-appell tagħhom billi tħassar u tirrevoka s-

sentenza appellata, bl-ispejjeż taż-żewġ istanzi kontra l-appellati. L-aggravju prinċipali tal-appellanti huwa li l-ewwel Qorti warrbet għalkollox id-distinzjoni bejn l-Unscheduled Bus Service u l-koperattiva KopTaCo u b'hekk iddeċidiet li kien irrilevanti jekk il-ħlas magħmul lill-istess appellanti kienx sar minn KopTaCo jew minn UBS.

Konsiderazzjonijiet ta' din il-Qorti

7. Din il-Qorti ser tgħaddi sabiex tikkunsidra l-aggravju ewlieni tal-appellanti fid-dawl tar-risposta tal-appellati u tal-konsiderazzjonijiet magħmula mill-ewwel Qorti fis-sentenza appellata.

8. L-appellanti qegħdin jilmentaw li l-ewwel Qorti meta warrbet id-distinzjoni bejn il-USB u l-KopTaCo, waslet sabiex tiddeċiedi li l-klawsola numru 6 tal-konvenju inkwistjoni tirrikjedi li kull ħlas li jsir lilhom rigward xogħol wara l-1 ta' Jannar, 2011, kellu jithallas lill-appellati. L-appellanti jissottomettu li filwaqt li KopTaCo hija koperattiva stabbilita taħt il-Kap. 442 tal-Ligijiet ta' Malta, USB kienet ġiet stabbilita permezz tal-Avviz Legali 242 tal-1997, li ġie mħassar permezz tal-Avviz Legali 255 tal-2011, u għalhekk fit-18 ta' April, 2018, USB ġiet formalizzata f'soċjetà kummerċjali bl-isem Unscheduled Coach Services Limited. Il-kostituzzjoni legali ta' din tal-aħħar għalhekk kienet differenti u anki n-nomenklatura tagħha. Għalhekk il-kelma "koperattiva" fil-klawsola numru 6 tal-konvenju kienet tfisser biss entità stabbilita taħt il-Kap. 442, li fil-każ odjern kienet proprju KopTaCo, u kull ħlas li jsir minn din il-koperattiva dwar xogħol li sar mill-kowċ LCY-935 mill-1 ta' Jannar, 2011, kellu

jgħaddi lill-appellati. L-appellanti jissottomettu li hekk sar matul is-sena 2011. L-appellanti jirrilevaw ukoll li filwaqt li UBS tirreġistra lis-sid ta' kowċ, il-KopTaCo tirreġistra il-kowċ. Issa fil-każ odjern, jekk l-appellanti kienu xtaqu li jbigħu sehemhom minn UBS, dan kellu jkun rifless fil-konvenju u anki fl-att finali. Min-naħa tiegħu l-appellat Mario Farrugia qatt m'applika sabiex tali sehem jinqaleb fuqu. L-appellanti jissottomettu li minn dan kollu kien isegwi li l-pagamenti ta' €6,676 u €3,000 li huma kienu rċevew mingħand UBS ma kinux jaqgħu taħt il-ftehim ta' bejniethom.

9. L-ewwel Qorti fis-sentenza appellata għarfet li l-vertenza odjerna tirrizolvi ruħha fuq it-tifsira tal-klawsola numru 6 tal-konvenju. Irrilevat li l-pretensjoni tal-appellati hija msejsa fuq l-interpretazzjoni tal-kelma "koperattiva", li fil-fehma tal-istess appellati kellha tħaddan ukoll lil UBS. L-ewwel Qorti osservat li l-appellanti min-naħa tagħhom kienu qegħdin isostnu li l-ftehim kien ikopri biss dawk il-ħlasijiet li huma kienu jirċievu mingħand il-KopTaCo għax-xogħol li jkun sar bil-kowċ. Dan għaliex, skont huma, it-terminu "koperattiva" kien jolqot biss lil KopTaCo u mhux lil UBS, li ma sar l-ebda riferiment għaliha fil-ftehim ta' bejniethom. L-ewwel Qorti kkunsidrat ix-xhieda ta' Antonio Muscat u dik ta' Gilbert Grech u osservat li fir-rigward tal-membri komuni ta' KopTaCo u ta' UBS, din tal-aħħar kienet tħallas lil tal-ewwel il-qligħ dovut lill-membri tagħha sabiex tqassamhom skont l-istruzzjonijiet li kienet tagħtiha. Tgħid li għalkemm il-partijiet kienu qegħdin jaqblu li skont il-konvenju l-appellanti kellhom iħallsu lill-appellati l-ammonti perċepiti fir-rigward tax-xogħol li jkun sar bil-kowċ sa mill-1 ta' Jannar, 2011, ma kienx hemm qbil li l-ftehim kien iħaddan ukoll l-obbligu tal-appellanti li jħallsu lill-

appellati l-flus li huma jkunu rċevew mingħand UBS. Minn hemmhekk l-ewwel Qorti tgħaddi sabiex tagħmel riferiment għall-artikolu 1003 u għall-artikolu 1009 tal-Kodiċi Ċivili li jirregolaw l-interpretazzjoni tal-kuntratti, u filwaqt li għamlet ukoll riferiment għall-ġurisprudenza fil-materja, osservat li fil-każ odjern ftit kien hemm skop għall-interpretazzjoni tal-kliem tal-klawsola mertu tal-vertenza. L-ewwel Qorti qieset li UBS u KopTaCo kienu entitajiet differenti u separati, iżda t-tnejn li huma kienu koperattivi bejn is-sidien tal-kowċijiet u ddikjarat li *“Fuq kollox iżda, ma jidherx li huwa kontestat mill-konvenuti li l-UBS, bħall-KopTaCo, ukoll hija koperattiva bejn is-sidien tal-coaches”*. Għalhekk l-appellanti kienu obbligati skont il-kuntratt li jħallsu lill-appellati kull ħlas perċepit minnhom, ukoll dak minn UBS għax-xogħol li sar bil-kowċ sa mill-1 ta' Jannar, 2011.

10. Din il-Qorti għalkemm taqbel ma' din il-konklużjoni, ma tistax tgħid l-istess għall-argumenti miġjuba mill-ewwel Qorti li kemm KopTaCo kif ukoll UBS huma koperattivi. Qabelxejn, kif sewwa osservat l-ewwel Qorti, din il-Qorti tagħraf li l-vertenza odjerna dwar il-ħlas allegatament dovut lill-appellati tistrieħ fuq l-interpretazzjoni tal-kelma “koperattiva” fil-klawsola numru 6 tal-konvenju, li jgħid kif ġej:

“(6) Il-vendituri jintrabtu li jivversaw lill-kumpraturi kull ħlas li l-istess vendituri jirċievu mingħand il-koperattiva relattiva rigward xogħol li sar bl-imsemmija coach mill-ewwel ta' Jannar tas-sena elfejn u ħdax (1.1.2011).”

11. Is-subartikolu 24(2) tal-Kap. 442 jgħid hekk dwar l-isem ta' soċjetà registrata bħala soċjetà koperattiva:

“(2) Kull soċjetà għandha jkollha –

(a) Il-kelma “koperattiva” jew it-taqsira “kop” bħala parti minn isimha; u

(b) Il-kelma “limitata” jew it-taqsira “ltd.” fit-tarf ta’ isimha.”

12. Fid-dawl ta’ dawn id-dispożizzjonijiet tal-liġi, din il-Qorti tikkunsidra li kuntrarjament għall-konkluzjoni milfuqa mill-ewwel Qorti, USB ma tistax titqies bħala koperattiva. Min-naħa l-oħra jirrizulta b’mod inekwivoku li l-KopTaCo hija effettivament koperattiva u dan kif jixhed isimha sfiħ stess KopTaCo Coaches Co-op Ltd¹, li għalhekk huwa konformi mar-rekwiziti stabbiliti permezz tas-subartikolu 24(2) fuq ċitat, u kif konfermat mill-*General Manager* tagħha stess Antonio Muscat.² B’hekk kull ħlas li l-appellanti rċevew mingħand KopTaCo fir-rigward ta’ xogħol li sar bil-kowċ sa mill-1 ta’ Jannar, 2011 ’l hinn, kellu jgħaddi għand l-appellati.

13. Issa jirrizulta mill-provi li l-ħlas li l-appellati qegħdin jippretendu li kellu jgħaddi għandhom mingħand l-appellanti kien wieħed li sar minn UBS. B’hekk, għall-ewwel daqqa t’għajn, ikun jidher li l-appellanti għandhom raġun isostnu li għaladarba UBS ma kinitx koperattiva, allura l-pretensjoni tal-appellati ma kinitx fondata. Izda fid-dawl ta’ dak li rrizulta mill-provi, din il-Qorti ma tistax tieqaf hemm fid-deċiżjoni tagħha. Effettivament il-ħlas tal-*commission* jew dħul li sar lill-appellanti minn UBS kellu u fil-fatt kien ser isir minn KopTaCo skont l-arrangament li kellhom bejniethom l-istess KopTaCo u UBS. Dan joħroġ ċar mix-xhieda tal-imsemmi Antonio Muscat, *General Manager* mas-soċjetà

---

¹ Ara ftehim iffirmat a fol. 48.

² Ara xhieda waqt l-udjenza tal-15 ta’ Ġunju, 2016.

KopTaCo, li waqt ix-xhieda³ tiegħu spjega li *“Aħna nirċievu l-ħlasijiet mill-UBS u ngħadduhom lil dak li jkun naturalment skont l-istruzzjonijiet li jiġu mogħtija lilna mill-istess UBS.”*

14. Jiġifieri l-*commission* jew dħul li jkun dovut lis-sidien tal-kowċijiet mingħand UBS effettivament kien jgħaddi għand KopTaCo u jithallas minnha, għalkemm din il-Qorti tosserva li dan kien isir skont l-istruzzjonijiet tal-istess UBS. Dan tammettih l-appellanti Esther Grima meta fix-xhieda⁴ tagħha tgħid li *“Peress li aħna niformaw parti mill-Koperattiva ta’ KopTaCo ma nistgħux nirċievu l-commissions diretti minn UBS, għaliex UBS tagħti l-commissions kollha tal-membri ta’ KopTaCo lil KopTaCo.”* Proprju għaliex, kif tispjega aktar tard⁵, *“Il-UBS ma tqabbadx lilna b’mod dirett, tqabbad lil KopTaCo u hija l-KopTaCo li għandha relazzjoni magħna u tqabbad u tagħti x-xogħol lilna. Il-UBS ma tistax tqabbad lin-nies individwali.”* Minn dan jirriżulta li kienet KopTaCo li kellha tagħmel il-pagament tas-sehem relattiv mill-*commission* jew qligħ imqassam minn UBS lill-membri rispettivi tagħha, inkluż lill-appellanti.

15. Izda fil-każ odjern, jirriżulta mix-xhieda⁶ tal-imsemmija appellanti Esther Grima li KopTaCo ma riditx tiegħu responsabbiltà tal-ħlas tal-*commission* jew qligħ għal xi raġuni li ma ħargitx ċara mix-xhieda tal-partijiet. Li ġara kien fi kliemha li *“...il-KopTaCo ma riditx toħodha fuqha li l-flus jitqassmu, la lilna u lanqas lill-atturi u għalhekk reġgħet bagħtet il-flejjes lura lill-UBS. Il-UBS ħadet deċiżjoni li l-flus jgħajjtu lil Esther Grima peress li t-trakk kien jgħajjat lili għal*

³ Seduta tal-24 ta’ Mejju, 2016, a fol. 11.

⁴ Seduta tal-15 ta’ Marzu, 2017, a fol. 44.

⁵ *Ibid* fol. 45.

⁶ *Supra*.

dik is-sena ... Ngħid illi in segwitu l-flus mill-UBS jiena rċevejthom". Fid-dawl tax-xhieda tal-appellanti Esther Grima stess, il-Qorti tagħraf li għalkemm il-ħlas inkwistjoni sar minn UBS, effettivament il-ħlas kellu jsir minn KopTaCo lill-appellanti u skont il-konvenju huma għandhom l-oneru li jgħadduh lill-appellati.

16. Din il-Qorti tqies li l-konkluzjoni ġusta tal-vertenza bejn il-partijiet ma tistax tkun mod ieħor. Fid-dawl tal-fatt li għalkemm il-kowċ kien għadu jgħajjat lill-appellanti Esther Grima sat-2 ta' Ottubru, 2011, iġifieri d-data ta' meta sar it-*transfer* tiegħu, il-klawsola numru 4 tal-konvenju tat id-dritt lill-appellanti sabiex jagħmlu użu minnufih mill-kowċ, anki li jirċievu xogħol mingħand il-koperattiva. Hawnhekk m'għandux jintesa l-fatt li mhux biss il-*commission* jew dħul kienet tgħaddi USB lil KopTaCo sabiex titqassam lis-sidien tal-kowċijiet li kienu reġistrati mal-istess KopTaCo, iżda wkoll, kif xehdet l-appellanti Esther Grima⁷, ir-rikjesta għall-għoti ta' servizz. Skont l-istess xhieda, USB ma kellha l-ebda setgħa li tinkariga direttament lill-individwu partikolari u għalhekk hija kienet tinkariga lil KopTaCo, li min-naħa tagħha kienet imbagħad tqassam ix-xogħol fuq il-membri tagħha. Għalhekk Gilbert Grech li xehed in rappreżentanza tal-UBS qal li *"Effettivament nixtieq ngħid li l-profitti li jinqasmu fl-aħħar tas-sena ma jirrispekkjawx ix-xogħol li jkun għamel kull coach b'mod partikolari, iżda jitqassmu b'mod ugwali bejn il-membri tagħha"*.⁸

17. Tgħid ukoll din il-Qorti, li l-appellanti Esther Grima stess ammettiet li x-xogħol bil-kowċ fis-sena 2011 kien għamlu l-appellat Mario Farrugia: *"Ngħid illi*

---

⁷ *Supra*.

⁸ Seduta tal-15 ta' Marzu, 2017, a fol. 53.

ciononostante fis-sena 2011 xorta Mario Farrugia kien qed jagħmel użu minn dan il-coach minkejja li ma kienx registrat fuqu ... Naqbel li x-xogħol li sar matul is-sena 2011 in konnessjoni ma' dan il-coach LCY 935 sar mill-attur. Huwa minnu li effettivament il-flus li għaddiet il-UBS lill-KopTaCo għas-sena 2011 kien in konnessjoni max-xogħol li għamel Mario Farrugia.”⁹ Għalhekk ma jibqa' l-ebda dubju lill-Qorti li l-commission jew dħul għas-sena 2011 fir-rigward tax-xogħol li sar bil-kowċ, kellu jiġi jithallas fl-intier tiegħu lill-appellati. Skont ix-xhieda ta' Gilbert Grech, rappreżentant ta' UBS, u kif jirrizulta mill-kopja taż-żewġ irċevuti esebiti minnu mmarkati rispettivament “LCY” u “LCY1”¹⁰, l-appellanti rċevew komplessivament is-somma ta' €9,676.00 rappreżentanti s-sehem tal-kowċ LCY-935 mill-qliġ magħmul ma' UBS sal-31 ta' Diċembru, 2011. Għalhekk hija proprju din is-somma li l-appellanti gústament ġew ikkundannati mill-ewwel Qorti jħallsu lill-appellati.

18. Għaldaqstant din il-Qorti ma ssibx l-aggravju tal-appellanti gústifikat u tiċħdu.

Decide

Għar-raġunijiet premessi l-Qorti tiddeciedi dwar dan l-appell billi tiċħdu, iżda dan għar-raġunijiet li ngħataw f'din is-sentenza, filwaqt li tikkonferma s-

---

⁹ *Supra.*

¹⁰ *A fol. 27 u 26 rispettivament.*

sentenza appellata fl-intier tagħha għajr għall-osservazzjonijiet magħmula fir-rigward ta' UBS bħala koperattiva.

L-ispejjeż tal-ewwel istanza jibqgħu kif decizi u dawk tal-appell odjern ikunu a karigu tal-appellanti.

Moqrija.

**Onor. Dr Lawrence Mintoff LL.D.
Imħallef**

**Rosemarie Calleja
Deputat Registratur**